

Název předmětu: Základy řízení finančních zdrojů

Téma: Pravidla/zásady pro nakládání a hospodaření s finančními prostředky rezortu - mimorozpočtové prostředky

Cíl:

Cílem tohoto tématu je teoreticky vymezit a popsat mimorozpočtové prostředky (můžeme chápat jako i mimorozpočtové zdroje) využívané v rezortu MO. V rámci mimorozpočtových zdrojů bude kladen důraz na pochopení tvorby (zásad) mimorozpočtových prostředků s důrazem na oblast fondu kulturních a sociálních potřeb (FKSP).

- znát definice pojmů mimorozpočtové zdroje, rezervní fond, fond kulturních a sociálních potřeb,
- znát možnosti použití mimorozpočtových zdrojů/prostředků,
- umět popsat tvorby rezervního fondu a fondu kulturních a sociálních potřeb,
- schopen sestavit rozpočet fondu kulturních a sociálních potřeb.

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Charakterizujte mimorozpočtové zdroje/prostředky.
2. Vysvětlete tvorbu a použití prostředků rezervního fondu.
3. Objasněte historii vzniku FKSP a jeho podstatu. Vysvětlete vztah mezi FKSP a objemem prostředků určených na platy.
4. Charakterizujte základní elementy tvorby fondu (příjmy fondu) a způsoby jeho použití v obecné rovině.

Studijní literatura:

Česká republika. Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů. In: Praha: PS PČR, 2000.

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

Česká republika. Vyhláška Ministerstva financí č.114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, ve znění pozdějších předpisů. In: Praha: PS PČR, 2002.

Kolektivní smlouva 2012 (ve znění 8. doplňku). Praha: Ministerstvo obrany České republiky, 2012, 75 s.

Obsah:

1. Mimorozpočtové prostředky/zdroje – zásady tvorby, teoretické vymezení,
2. Rezervní fond – použití prostředků,
3. Fond kulturních a sociálních potřeb – historie a obecné vymezení.

TEXT

1 Mimorozpočtové prostředky/zdroje - vymezení

Základním legislativním dokumentem, ve kterém jsou vymezené mimorozpočtové zdroje je zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla). § 45

V souladu s § 45, odst. 3, zákona o rozpočtových pravidlech hospodaří organizační složka státu (OSS) „s mimorozpočtovými zdroji, kterými jsou prostředky fondů organizační složky státu, zisk získaný hospodářskou činností vykonávanou na základě zvláštního zákona, peněžité dary a prostředky poskytnuté ze zahraničí podle jejich vymezení na základě právního aktu, kterým byly poskytnuty a prostředky zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv podle zvláštního předpisu¹. Mimorozpočtové zdroje se používají prostřednictvím rozpočtu. Prostředky fondu kulturních a sociálních potřeb se s výjimkou prostředků určených na financování reprodukce dlouhodobého hmotného majetku a prostředků zvláštních účtů k financování obměn a záměn státních hmotných rezerv používají přímo.“

Mimorozpočtové zdroje může OSS, rezort obrany využít na úhradu potřeb rozpočtově nezajištěných. Vznikne-li tato potřeba úhrady rozpočtově nezajištěných potřeb, může rezort obrany na základě § 22, odst. 1, zákona o rozpočtových pravidlech použít na financování těchto potřeb i mimorozpočtové zdroje. Před provedením takovéto úhrady je třeba provést rozpočtové opatření.

Finanční prostředky mimorozpočtových zdrojů vede rezort obrany na účtech u České národní banky.

¹ § 6 odst. 1 zákona č. 97/1993 Sb., o působnosti Správy státních hmotných rezerv.

Rezort obrany (OSS) tvoří tyto peněžní fondy:²

A) **rezervní fond,**

B) **fond kulturních a sociálních potřeb.**

Ad A)

Zdrojem **rezervního fondu** jsou :

- a) prostředky poskytnuté ze zahraničí a peněžní dary,
- b) odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků podle § 44 odst. 2 písm. a), b), g) a h) a penále za prodlení s nimi zákona o rozpočtových pravidlech,
- c) příjmy z prodeje majetku, který organizační složka státu nabyla darem nebo děděním,
- d) u Ministerstva obrany příjmy z prodeje majetku státu, s kterým je příslušné hospodařit toto ministerstvo.

Organizační složka státu (rezort obrany) **člení prostředky** v rezervním fondu podle původu, a to na:

- a) prostředky poskytnuté ze zahraničí a peněžní dary, a to dále na:
 - 1. prostředky, které jí byly poskytnuty na určitý účel, a to podle těchto účelů,
 - 2. prostředky, které jí byly poskytnuty bez uvedení účelu,
- b) odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků podle § 44 odst. 2 písm. a), b), g) a h) zákona o rozpočtových pravidlech a penále za prodlení s nimi; tyto odvody a penále dále člení podle původních účelů; původním účelem se rozumí účel, na který organizační složka státu určila dotace nebo návratné finanční výpomoci, při jejichž používání jejich příjemci porušili rozpočtovou kázeň a za to do jejího rezervního fondu tyto odvody provedli a tato penále zaplatili,
- c) příjmy z prodeje majetku, který pro Českou republiku nabyla organizační složka státu darem nebo děděním,
- d) příjmy z prodeje majetku, se kterým bylo příslušné hospodařit Ministerstvo obrany.

Ad B)

² § 48 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech

Fond kulturních a sociálních potřeb je tvořen základním přídělem z rozpočtu organizační složky státu z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost, na odměny a ostatní plnění za práci vykonávanou v rámci odborného výcviku na produktivních činnostech žákům učilišť a na stipendia interním vědeckým aspirantům a zaměstnancům na studijních pobytech. Fond kulturních a sociálních potřeb je naplňován zálohově z roční plánované výše v souladu s jeho schváleným rozpočtem. Vyúčtování skutečného základního přídělů se provede v rámci účetní závěrky. Je tvořen k zabezpečování kulturních, sociálních a dalších potřeb a je určen zaměstnancům v pracovním poměru k zaměstnavateli, příslušníkům ve služebním poměru, soudcům, žákům středních odborných učilišť a učilišť, interním vědeckým aspirantům, důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního důchodu nebo invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně pracovali u zaměstnavatele, případně rodinným příslušníkům zaměstnanců a jiným právníckým nebo fyzickým osobám. Další příjmy, výši tvorby a hospodaření s fondem kulturních a sociálních potřeb stanoví ministerstvo vyhláškou.

2 Rezervní fond – použití finančních prostředků

Použití finančních prostředků rezervního fondu u OSS/rezort obrany:

- a) prostředky, které jí byly poskytnuty na určitý účel, používá na tento účel a prostředky, které jí byly poskytnuty bez uvedení účelu, používá na výdaje na rozpočtem nezajištěné provozní potřeby a na výdaje, které v mimořádných případech povolí vláda,
- b) prostředky (odvody neoprávněně použitých nebo zadržovaných peněžních prostředků) používá na dotace a návratné finanční výpomoci na původní účely,
- c) prostředky z prodeje majetku, který pro Českou republiku nabyla organizační složka státu darem nebo děděním používá na výdaje na reprodukci majetku,
- d) prostředky z prodeje majetku používá Ministerstvo obrany na výdaje na reprodukci majetku.

Další možnosti využití finančních prostředků rezervního fondu v souladu se zákonem o rozpočtových pravidlech:

- 1) Organizační složka státu/rezort obrany, která přijala přímo do rezervního fondu peněžní prostředky, které má povinnost po jejich použití na stanovený účel vyúčtovat a nespotřebovaný zbytek vrátit, vrátí tento jejich nespotřebovaný zbytek poskytovateli přímo z rezervního fondu.
- 2) Prostředky rezervního fondu, které do něj byly převedeny podle § 44a odst. 1 písm. e) a odst. 3 písm. e) zákona o rozpočtových pravidlech a které není možné použít na příslušné programy a projekty, protože už skončily, organizační složka státu vrátí nejpozději ve

lhůtách finančního vypořádání se státním rozpočtem za rok, v kterém byl program nebo projekt ukončen.“.

- 3) O prostředcích převedených do rezervních fondů podle § 47 zákona o rozpočtových pravidlech ve znění účinném ode dne 7. září 2004 do dne 29. února 2008 může vláda rozhodnout, že budou převedeny do příjmů státního rozpočtu kapitoly Všeobecná pokladní správa a použity buď na snížení schodku státního rozpočtu, nebo podle § 24 odst. 1 písm. d) zákona o rozpočtových pravidlech.

3 Fond kulturních a sociálních potřeb – historie a obecné vymezení

V této kapitole se podrobněji zaměříme na:

- A) historii FKSP,
- B) FKSP – obecné vymezení,

Ad A) Historie FKSP

Historie fondu sahá hluboko do doby socialismu. Dnes jsou tvorba a používání fondu upraveny vyhl. č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb a tato vyhláška víceméně „opisovala“ vyhl. č. 310/1995 Sb., která nesla stejné pojmenování. Ne náhodou se však vyhlášky s názvem *o fondu kulturních a sociálním potřeb* měnily ve Sbírce zákonů v rytmu pětiletých plánů a úspěchů a neúspěchů plánovitého řízení národního hospodářství: 210/1989, 21/1986, 165/1980, 155/1975, 162/1971, 145/1968, 48/1967, 121/1965, 90/1965.

Definice toho, k čemu fond slouží, byla v roce **1965 velmi jednoduchá:**

Prostředky fondu slouží především celému kolektivu podniku. O jejich použití rozhoduje příslušný odborový orgán ve spolupráci s vedením podniku.

O účelu fondu dnes hovoří zákon o rozpočtových pravidlech **z roku 2000 (viz kapitola 1 bod B):**

Formule pro určení přidělu do fondu již tehdy však byla oproti minulosti značně zjednodušena. Většina finančního objemu fondu totiž byla určena základním přidělem ve výši zmiňovaných dvěma procenty. Ten však činil v letech 1965 až 1980 jen 0,8 % s možností dalšího, doplňkového přidělu, vázaného na splnění vyjmenovaných ekonomických ukazatelů. V roce 1975 to mohlo být až dalších 1,2 %. Teprve v roce 1986 se základní přiděl do fondu zvýšil na 1,6 % a v roce 1989 na 2,0 %.

Ad B) FKSP – obecné vymezení

Tvoří ho příspěvkové organizace a organizační složky státu. Územní samosprávné celky mohou tvořit sociální fond podle pravidel, který pro jeho tvorbu a použití schvaluje zastupitelstvo obce nebo kraje.

Pravidla pro tvorbu a použití FKSP upravují rozpočtová pravidla, zákon č. 218/2000 Sb., v § 48, odst. 1 a 8 a rozpočtová pravidla územních rozpočtů, zákon č. 250/2000 Sb., v § 33. Prováděcí předpis k tvorbě a použití FKSP je vyhláška MF č. 114/2002 Sb., o fondu kulturních a sociálních potřeb, která stanovuje:

Výše tvorby fondu

Základní přiděl, kterým je tvořen fond, činí 2 % z ročního objemu nákladů zúčtovaných na platy a náhrady platů, popřípadě na mzdy a náhrady mzdy a odměny za pracovní pohotovost a dále na odměny a ostatní plnění za práci vykonávanou v rámci odborného výcviku na produktivních činnostech žákům učilišť.

Další příjmy fondu tvoří:

- a) splátky půjček na bytové účely poskytnutých do konce roku 1992,
- b) náhrada škod a pojistná plnění od pojišťovny vztahující se k majetku pořízenému z fondu,
- c) peněžní a jiné dary určené do fondu.

Hospodaření s fondem

Organizační složka státu a příspěvková organizace sestavuje rozpočet fondu a stanoví způsob jeho čerpání. Při používání fondu se postupuje v souladu se schváleným rozpočtem a lze z něj čerpat pouze stanovené výdaje. Pro spolurozhodování odborové organizace platí zvláštní právní předpis.

Prostředky fondu se ukládají na **samostatném účtu u bank** a poboček zahraničních bank. Převody peněžních prostředků na zálohy na základní přiděl do fondu se uskuteční nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž k tvorbě fondu došlo.

Organizační složka státu a příspěvková organizace *může přispívat pouze na činnosti, které organizuje nebo spoluorganizuje nebo pořídí od jiné organizační složky státu nebo právnické nebo fyzické osoby. Zaměstnancům v pracovním poměru, příslušníkům ve služebním poměru, soudcům, žákům středních odborných učilišť a učilišť a důchodcům, kteří při prvním odchodu do starobního nebo plného invalidního důchodu pracovali u organizační složky státu nebo příspěvkové organizace, (dále jen "zaměstnanec") a jejich manželům (druhům), partnerům*

a nezaopatřeným dětem (dále jen "rodinný příslušník") se poskytne plnění podle věty první za cenu sníženou o příspěvek z fondu.

Příspěvek lze poskytnout pouze z fondu té organizační složky státu nebo příspěvkové organizace, která činnost zcela uhradila.

Na poskytnutí příspěvku nebo jiné plnění z fondu **není právní nárok**.

Zůstatek nesplacených půjček poskytnutých zaměstnanci **může být prominut** za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem, nejvýše však lze prominout částku **15 000 Kč**.

Veškerá plnění z fondu, s výjimkou sociálních výpomocí, sociálních půjček a darů, jsou zaměstnancům poskytována **nepeněžní formou**.

Příspěvky na provoz zařízení, která slouží kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců

Z fondu lze přispívat na náklady na *provoz kulturních zařízení, rekreačních zařízení, sportovních a tělovýchovných zařízení, rehabilitačních zařízení včetně masáží a zařízení pro zájmovou činnost organizačních složek státu a příspěvkových organizací* (dále jen "zařízení sloužící kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců") a na provoz autobusu, pokud je využíván pro potřeby zařízení sloužícího kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců.

Z fondu lze hradit nákup *vitaminových prostředků* pro zaměstnance a přispívat zaměstnancům na očkování proti chřipce, klíšťové encefalitidě a hepatitis A, pokud není hrazeno ze zdravotního pojištění.

Z fondu lze přispívat na vybavení ke *zlepšení pracovních podmínek*, na pracovní oděvy a obuv, a to nad povinné vybavení, na jednotné oblečení a na vybavení pro sportovní a zájmovou činnost, které je půjčováno zaměstnancům.

Pokud jsou zařízení sloužící kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců využívána i pro jiné účely, je nutno poměrnou část nákladů uhradit z provozních nákladů ze zdrojů stanovených pro tuto činnost právními předpisy (např. vzdělávání zaměstnanců).

Z fondu lze přispívat na náklady za dočasné užívání zařízení jiných organizačních složek státu nebo osob, pokud slouží kulturnímu a sociálnímu rozvoji zaměstnanců.

Pořízení hmotného majetku

Z fondu se hradí pořízení hmotného majetku, který slouží kulturním a sociálním potřebám zaměstnanců.

Půjčky na bytové účely

Zaměstnancům lze na základě písemné smlouvy poskytnout z prostředků fondu půjčku na:

- a) **pořízení domu nebo bytu do vlastnictví** nebo spoluvlastnictví pro vlastní bydlení, na složení členského podílu na družstevní byt pro vlastní bydlení a na provedení změny stavby domu nebo bytu, který zaměstnanec užívá pro vlastní bydlení,
- b) **koupi bytového zařízení,**
- c) **nesplacený zůstatek půjčky** z fondu na bytové účely poskytnuté předchozím zaměstnavatelem a na nesplacený zůstatek půjčky z fondu na bytové účely manžela (manželky).

Půjčky z prostředků fondu jsou bezúročné a poskytují se za těchto podmínek:

- a) zaměstnanci je možno poskytnout i více půjček; součet zůstatků nesplacených půjček poskytnutých zaměstnanci a nové půjčky nesmí přesáhnout 100 000 Kč, z toho částku 50 000 Kč na koupi bytového zařízení,
- b) každá půjčka je splatná nejpozději do 10 let od uzavření smlouvy o půjčce; prostředky z poskytnuté půjčky lze použít pouze k přímé úhradě účelu, který byl dohodnut ve smlouvě o půjčce.

Dojde-li ke skončení pracovního nebo služebního poměru, je půjčka **splatná** nejpozději **do šesti měsíců** ode dne jeho skončení, pokud není ve smlouvě o půjčce stanoveno jinak.

Půjčky nelze poskytnout na úhradu nákladů, které již byly kryty půjčkou nebo úvěrem od bank nebo poboček zahraničních bank nebo jiné osoby. Půjčku nelze dále poskytnout na vypořádání společného jmění manželů, vypořádání dědiců a jiné majetkoprávní vypořádání.

Stravování

Z fondu lze přispívat zaměstnancům na závodní stravování podle zvláštního právního předpisu.

Dovolená a rekreace

Z fondu lze přispívat zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům na dovolenou, včetně rehabilitace a lázeňské léčby, rekreační pobyty ve vlastních zařízeních nebo pořízených od jiných organizačních složek státu nebo od právnických nebo fyzických osob a na zájezdy, a to v tuzemsku i v zahraničí.

Kultura, vzdělávání, tělovýchova a sport

Z fondu lze přispívat zaměstnancům a jejich rodinným příslušníkům na:

- a) vstupenky na kulturní, tělovýchovné a sportovní akce a na dopravu na tyto akce,
- b) náklady na kulturní, tělovýchovné a sportovní akce pořádané organizační složkou státu nebo příspěvkovou organizací,
- c) náklady na vzdělávací kurzy.

Výměnné akce

Při vzájemných výměnných rekreacích, zájezdech, kulturních akcích a sportovních soutěžích lze při zajištění vzájemnosti z fondu hradit pobytové náklady zaměstnanců jiných tuzemských i zahraničních právnických a fyzických osob.

Sociální výpomoci a půjčky

Z fondu lze poskytnout **jednorázovou sociální výpomoc** zaměstnancům, popř. jejich nejbližším pozůstalým, v mimořádně závažných případech a při řešení tíživých nebo neočekávaných sociálních situací. Sociální výpomoc může v jednotlivém případě činit nejvýše **15 000 Kč**, v případech postižení živelní pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií na územích, na kterých byl vyhlášen nouzový stav, nejvýše **30 000 Kč**.

Na základě písemné smlouvy lze zaměstnancům poskytnout k překlenutí **tíživé finanční situace** bezúročnou půjčku nejvýše **20 000 Kč** nebo **50 000 Kč** v případech postižení živelní pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií na územích, na kterých byl vyhlášen nouzový stav, se **splatností do 5 let** od uzavření smlouvy o půjčce. **Při skončení pracovního nebo služebního poměru je půjčka splatná nejpozději do šesti měsíců** ode dne jeho skončení, pokud není ve smlouvě o půjčce stanoveno jinak.

Sociální výpomoci a půjčky se poskytují v hotovosti v souladu s rozpočtem fondu.

Penzijní připojištění

Organizační složky státu a státní příspěvkové organizace mohou z fondu hradit za své zaměstnance část příspěvku na penzijní připojištění, nejvýše však **90 % částky**, kterou se zaměstnanec zavázal hradit. Příspěvkové organizace zřízené územními samosprávnými celky mohou z fondu hradit za své zaměstnance příspěvek na penzijní připojištění⁹⁾ nebo jeho část.

Pojistné na soukromé životní pojištění

Z fondu lze hradit pojišťovně za zaměstnance část pojistného na soukromé životní pojištění na základě pojistné smlouvy uzavřené mezi zaměstnancem jako pojistníkem a pojišťovnou, která je oprávněna k provozování pojišťovací činnosti na území České republiky podle zvláštního právního předpisu, **nejvýše však 50 % částky pojistného**, kterou se zaměstnanec zavázal hradit, za podmínky, že ve smlouvě byla sjednána výplata pojistného plnění až po **60 kalendářních měsících** a současně nejdříve v roce **dosažení věku 60 let**.

Příspěvek odborové organizaci

Z fondu lze poskytovat příspěvek odborové organizaci, která působí u organizační složky státu nebo příspěvkové organizace, na úhradu prokazatelných nákladů, které jí vznikají v souvislosti s plněním oprávnění vyplývajících z pracovněprávních předpisů.

Dary

Z fondu lze poskytovat zaměstnancům věcné nebo peněžní dary:

- a) **za mimořádnou aktivitu** ve prospěch zaměstnavatele při poskytnutí osobní pomoci při požáru, živelní události a při jiných mimořádných případech a za aktivitu humanitárního a sociálního charakteru a péči o zaměstnance a jejich rodinné příslušníky,
- b) **při pracovních výročí 20 a každých dalších 5 let** trvání pracovního nebo služebního poměru u zaměstnavatele; do pracovního výročí lze započítat i dobu trvání pracovního poměru u jiných zaměstnavatelů. Do pracovních výročí nelze zahrnout dobu výkonu práce konané na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr,
- c) **při životních výročí 50 let a každých dalších 5 let věku**,
- d) **při prvním odchodu do starobního nebo plného invalidního důchodu**.

Za mimořádnou aktivitu lze z fondu poskytnout dar i jiným fyzickým osobám než zaměstnancům.

Celková výše darů může činit **nejvýše 15 % ze základního přidělu**. Nevyčerpanou část limitu lze převádět do dalšího roku pro stejný účel, a to nad stanovený limit.

Dary lze poskytovat též jiným fyzickým osobám nebo příspěvkovým organizacím postiženým živelní pohromou, ekologickou nebo průmyslovou havárií na územích, na kterých byl vyhlášen nouzový stav.